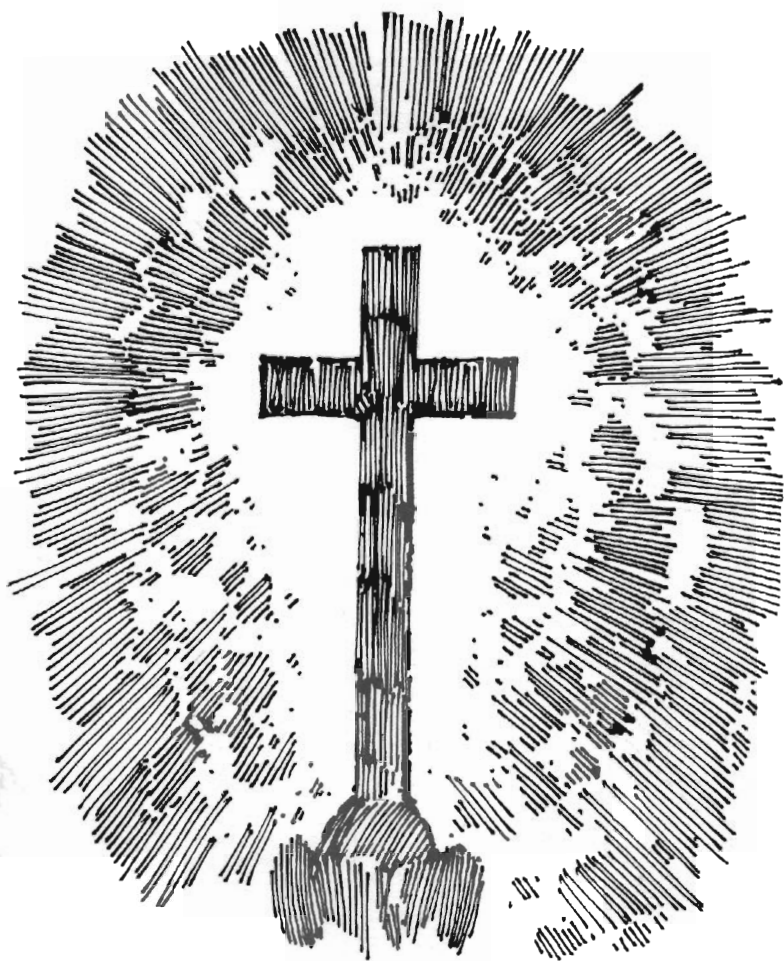

Ambròs Cots Dorca

PREGÓ DE SETMANA SANTA

Felanitx, 2003

A le Espardió de Sant Agustí
en aquest pla del Pregó de
Setmana Santa

Vicenç Costa C.C.

AJUNTAMENT DE FELANITX

Ambròs Cots Dorca

pronuncià aquest Pregó

de Setmana Santa,

en el Convent de Sant Agustí

de Felanitx,

el divendres de Passió,

dia 11 d'abril de 2003

És per a mí un honor dirigir-me a tots vosaltres, poble estimat de Felanitx, en aquests dies sants que s'acosten, i poder dir-vos unes paraules de salutació i encoratjament, encetant la Setmana Gran de la nostra fe cristiana. Agraeixo molt sincerament el fet que la Confraria de Sant Agustí hagi pensat en mi per proclamar aquest Pregó de Setmana Santa.

Pregó, com la mateixa paraula ho indica, és un anunci, la publicació d'alguna cosa o esdeveniment. I el que es tracta avui aquí de proclamar és l'anunci de l'esdeveniment més gran de tota la història de la humanitat, des del seu principi a la seva fi. I l'anunci que hem de fer és el següent: Déu mateix, el Creador del món, Origen i Fi de tot quant existeix, s'ha fet home per nosaltres, ha anunciat el Regne de Déu, l'ha fet present amb la seva persona, el seu missatge, el seu actuar, a fi de redimir, alliberar, salvar l'home, fet a la seva imatge i semblança, del pecat i de la mort a les quals estava sotmès, per instigació del diable, el qual treballa per separar l'home de Déu.

Doncs, bé, el punt àlgid a on s'expressa amb més força i més clarament l'amor salvador i misericordiós de Déu, és en aquests misteris que ens disposam a celebrar, és a dir, els misteris de la Passió, Mort i Resurrecció de Nostre Senyor Jesucrist, el Fill de Déu fet home per la nostra salvació. I el primer i gran misteri que colpeja l'enteniment humà davant els fets que van succeir en la persona de Jesús, és el misteri de la seva Passió i de la seva Mort, ajusticiat a la Creu. Per això voldria aturar-me breument en aquest gran misteri.

Passió de Crist i passió del món

La primera pregunta que es fa l'home, contemplant el sofriment de Crist i el patiment dels homes i dones de tots els temps, que es troben amb aquesta realitat, és aquesta: PER QUÈ EL SOFRIMENT? És aquest l'interrogant que ens assalta quan fem experiència de la presència del dolor, del tipus que sigui, a les nostres vides: Per què?

És veritat que el sofriment conserva sempre un desconcertant aspecte de misteri. Però és veritat que la Revelació dona la seva llum sobre aquesta tremenda realitat. Només en Crist es revela l'autèntic valor del sofriment. Ens fa veure el seu sofriment com un acte redemptiu, i el nostre sofriment unit al seu, com a principi d'una misteriosa fecunditat. Déu s'ha compromès i s'ha implicat amb el dolor humà, i l'home s'ha de comprometre amb Déu per combatre'l i valorar-lo al mateix temps.

El sofriment és el problema existencial més difícil. Quan l'home es troba involucrat en un gran sofriment, corre el perill de sublevar-se per protestar contra l'agressió que pateix. L'home que sofreix, en primer lloc se sent compromès personalment en un drama, i es pregunta per què tot això li succeeix precisament a ell. La seva existència li sembla mutilada. Té el convenciment que el sofriment no hauria d'existir i que la vida de la persona humana hauria de desenvolupar-se sense aquest obstacle.

Aquest problema revesteix una amplitud universal, afecta a tots els homes. Cap existència humana escapa al dolor. Però la universalitat del sofriment no significa que tot ha de considerar-se dolorós en la vida humana. És veritat que l'existència no pot ser identificada amb el dolor, però aquest està present en totes parts en la vida de la humanitat i deixa la seva

empremta en cada persona. El sofriment afecta el destí humà tan profundament que posa el problema de la intervenció de Déu. Espontàniament el creient tendeix a considerar Déu el primer responsable de les proves que l'afecten, mentres el no creient troba en el dolor un motiu per negar l'existència de Déu. No es pot, doncs, tractar el problema del sofriment sense considerar el paper assumit per Déu.

L'experiència fa sentir allò viu del sofriment, però ella sola no ens indica la seva causa més profunda. Ni tan sols basta un intent de solució purament psicològica. No es tracta sols d'evitar el dolor, sinó d'afrontar-lo. Només una solució teològica pot donar resposta al problema, ja que el sofriment remet a les relacions de l'home amb Déu. El veritable sentit del sofriment pot aparèixer només a la llum de la Revelació. El problema del sofriment és fonamentalment un problema de fe, un problema que supera els raonaments purament filosòfics i que només es resol per la paraula il·luminadora de Déu.

Entre les acusacions llançades contra el sofriment, hi ha la de l'absurd. El sofriment apareix com un repte a la raó humana. El seu caràcter irracional es manifesta especialment en la seva inutilitat. Hi ha dolors en què un es pregunta per a què serveixen. Es busca en va el perquè. El seu absurd sembla contradir l'obra de la creació, en la que Déu ha jutjat bo tot el que ha creat, i molt bons, l'home i la dona fets a la seva semblança (Gn. 1,31)

L'home se sent fet per a la vida, i no per a tota casta de mutilacions. Ell aspira a la felicitat, segons un desig esculpit en el seu ésser, i vet aquí que ve condemnat a una gran varietat de sofriments. La seva existència no pot escapar de molts esdeveniments contraris. I aquí està l'absurd: Per què aques-

tes circumstàncies s'oposen al fi de la creació? L'espectacle del món semblava a Newman poc en harmonia i difícil de conciliar amb la gran veritat de l'existència de Déu.

Del panorama de les desgràcies que afligeixen la humanitat, deriven innumbrables crítiques dirigides a Déu. Un món així, com pot testimoniar una saviesa divina? Així es comprèn que, davant de situacions que semblen tan contràries a la creació mateixa, alguns arriben a posar en dubte o a negar l'existència del Creador. L'absurd del sofriment proporciona a la raó un motiu per rebutjar la fe; un Déu que fa sofrir, pensen, no pot ser un veritable Déu. No pot existir.

Per altra part, i més encara, el sofriment és acusat d'injustícia. Moltes vegades el qui sofreix se sent injustament tractat, i és temptat de tirar en cara a Déu aquesta injustícia. En aquesta ocasió se sobreentèn el principi del sofriment com un càstig. Aquest principi ha trobat la seva expressió en els llibres de l'Antic Testament. Això respon a una doble convicció: Déu és l'Amo absolut de l'existència humana i, per tant, del sofriment. I el pecat mereix un càstig. La conclusió és òbvia: amb el sofriment Déu castiga el pecat.

Però aquesta explicació aparentment lògica, està lluny de ser satisfactòria, perquè xoca amb bastantes constatacions: el sofriment no és proporcionat als pecats comesos. I no es pot afirmar que els grans pecadors siguin castigats més que altres, per les proves. Les catàstrofes semblen involucrar els homes independentment de la seva conducta moral. I existeix sobre tot el cas del sofriment dels innocents. Els que reconeixen en el sofriment un càstig pel pecat se senten desconcertats per les situacions en què la pena

afecta tant els culpables com els innocents. Des del punt de vista dels que pateixen sense haver pecat, el càstig és menys comprensible. Seria un càstig exemplar? Si fos així sembla existir una resposta: pels innocents la pena és sols medicinal, no és un càstig, i estaria destinada a afavorir en ells béns superiors.

Tal solució no elimina l'acusació d'injustícia, perquè l'extensió de la pena als innocents, encara que medicinal, sembla injusta. Això posa en qüestió el principi del sofriment com un càstig. Tal solució no respon a l'autèntic concepte cristià del sofriment. És Déu cruel i es complau en el sofriment? Si el sofriment dels innocents accentua l'enigma, la intensitat del dolor mou a buscar un responsable. En totes aquestes reaccions apareix un problema fonamental: De quina manera el sofriment és compatible amb l'existència d'un Déu just?

Alguns intenten resoldre'l d'una manera radical: neguen l'existència de Déu. Altres dubten de la seva existència: Un Déu cruel o injust no pot ser el veritable Déu. Recentment s'ha intentat exculpar Déu negant en Ell tota voluntat de provocar el sofriment humà: "Déu, el promotor de tot bé, és anti-mal i anti-sofriment", diu E. Schillebeeckx. Afirma que "Déu no vol el sofriment dels homes". Seria blasfem pel cristià pretendre que "Déu mateix exigeix la mort de Jesús com a compensació pel que feim de la nostra història. Aquesta sàdica mística del sofriment és en efecte estranya a les autèntiques tendències de la gran tradició cristiana."

Anàlogament d'altres pensen que el llenguatge de la "voluntat de Déu", indica Déu com a causa directa del sofriment, ja sigui de malaltia o d'accident. És Déu que ve considerat responsable. El sofri-

ment està unit positivament a la seva voluntat. Però, què pensar d'un Déu que seria l'autor del sofriment? Si es denuncia el sadisme de l'home amb l'home, no està justificat denunciar també el de Déu? No es pot considerar el sofriment com un càstig diví pels pecats, perquè els pecadors no són tots castigats per Déu. I no es podria parlar més d'un Déu amant, si infligeix el sofriment als que estima.

Quant a l'explicació d'una pedagogia paterna, sorgeix la pregunta de quin pare humà s'atreviria a usar mals devastadors com un mitjà pedagògic. També es rebutja l'atribució de la mort de Jesús a la decisió del Pare. Això seria odiós, i donaria a Déu una imatge de crueltat que inspiraria només horror. Parangonar la mort de Jesús a la d'un ostatge que s'ofereix per l'alliberament de presoners, seria assimilar el Pare a un carnisser o a un botxí inic. El Déu dels Evangelis "no fa sofrir ningú".

Les conseqüències d'aquesta doctrina són importants: Hi ha un menyspreu del sofriment, que ve considerat simplement com un mal a combatre. No hi hauria una voluntat divina en la prova. El sofriment no tindria valor en la creació, seria un obstacle.

Però, així no es fa més difícil i més dolorosa la situació dels qui pateixen? És només el sofriment un mal a combatre? Un Déu que fos simplement antisofriment, no provocaria la desesperació en les seves criatures que sofreixen? I un pare que pretengués eliminar el sofriment, no seria tal volta més vivament acusat per aquells fills seus que veuen augmentar els seus dolors? La solució no és simplement negar la voluntat de Déu en el sofriment. Això lluny de consolar el qui pateix, faria la seva condició més insuportable. El govern de Déu seria absurd i injust.

El problema del mal i el problema del sofriment

Succeeix amb freqüència que el problema del sofriment és tractat sota el títol del problema del mal. Es considera el sofriment com un aspecte particular del mal. En realitat, s'ha de distingir entre el problema del mal i el problema del dolor. Preguntar-se per què els homes sofreixen, no és idèntic a preguntar-se per què existeix el pecat en la humanitat. El problema del mal moral no es pot confondre amb el problema del sofriment.

No es pot atenuar el problema afirmant que el mal seria una simple privació, “absència d'un bé degut” i, per tant, quelcom purament negatiu; no existint com a tal, seria més fàcil d'explicar. De fet cal reconèixer al mal un aspecte positiu: l'odi, per exemple, no pot ser reduït a la simple privació d'un bé. I les intencions perverses no són la simple absència de bones intencions. S'ha de tenir doncs en compte la possibilitat del mal quan s'intenta explicar-lo. Per altra banda, aquesta possibilitat constitueix l'acte personal del pecat: si no hi hagués una voluntat contrària a la voluntat divina, no hi hauria ofensa a Déu.

Per què el mal? El mal deriva de l'exercici de la llibertat posseïda per la criatura racional. Déu ha creat els homes dotats de llibertat, és a dir, homes que assumeixen personalment, amb la responsabilitat dels seus actes lliures, l'orientació de la seva conducta. El Creador no vol el pecat, però el tolera per respectar la llibertat concedida per ell a les seves criatures, que comporta la facultat d'elegir entre el bé i el mal.

A la pregunta: Per què Déu no impedeix el mal?, la resposta és immediata: per impedir el mal,

Déu hauria de treure als homes la seva llibertat i contradir la seva creació. Conferint aquesta llibertat, Déu ha renunciat a determinar, per si mateix, l'acte voluntari de l'home; és a aquest que pertany la facultat d'autodeterminació. Ha donat a l'home el poder d'oposar-se-li lliurement. D'aquesta resistència sols el pecador en té la responsabilitat. No es pot fer recaure sobre Déu la responsabilitat del mal i de la seva difusió en el món.

El do de la llibertat comporta la possibilitat del pecat. En la intenció divina la concessió de la llibertat obre a l'home la possibilitat d'un amor més lliure i per tant més profund. Però amb freqüència l'home no exercita la seva llibertat en el sentit desitjat per Déu. I és veritat que els abusos de la llibertat ocasionen un greu mal al destí humà. No obstant això, Déu no ha abandonat l'home a les conseqüències desastroses del mal exercici de la seva llibertat. Obrant com a Déu salvador, ha alliberat la humanitat del pecat i no és cansa d'oferir-li aquest alliberament. Per remeiar la misèria moral causada pel pecat, concedeix la gràcia del perdó i de la purificació, gràcia més potent que el mal. Si tolera el pecat de la humanitat, no impeding l'exercici de la llibertat, és perquè ha establert un projecte superior en el qual, reaccionant contra el mal, procura a la humanitat un destí millor, fundat sobre la vida, més alta, comunicada pel Fill Redemptor. Sense mai causar el mal, se'n serveix per millorar la sort dels homes.

Enfront de l'abundant difusió del pecat, l'obra de la redempció assegura la sobreabundància de la gràcia (cf. Rm. 5,20). El problema del pecat, doncs, ha de ser sempre afrontat en la perspectiva del pla de salvació. En la Vigília Pasqual afirmam: "Feliç culpa que ens ha valgut un tal Redemptor". El pecat pro-

dueix sols conseqüències danyoses, però el Pare amb el seu amor salvífic, per respondre a la ofensa rebuda, ha enviat el seu Fill com a Redemptor.

Sant Pau comentant l'extensió universal del pecat afirma: "Déu havia deixat tots els homes captius de la desobediència, per compadir-se finalment de tots" (Rm. 11,32). Déu no afavoreix en absolut el mal, que es produeix contra la seva voluntat, però se serveix del mal comès per concedir a l'home un destí superior, en el qual es manifesta la seva misericòrdia. La vida comunicada pel Redemptor a la humanitat, el fa accedir a una condició millor que aquella de la seva existència abans del pecat. L'univers no és el camp de la supremacia del mal, sinó de la victòria del Salvador i de les meravelles de la gràcia amagades en els cors humans. La història de la humanitat és la del creixement de l'amor que el Senyor ha vingut a encendre en el món i que té la supremàcia sobre les tendències de l'egoisme.

L'ensenyament de Jesús: la retribució en el més enllà

Jesús afirma el principi de la retribució a l'altra vida. Allunyant l'exigència d'una sanció terrena per a les accions humanes, bones o dolentes, obre la via a una doctrina en la qual el sofriment no ha de ser considerat com a càstig del pecat. La paràbola del ric dolent i de Llätzer (cf. Lc. 16, 19-31) retorna clarament al més enllà el càstig o el premi merescut. Aquí sobre la terra no hi ha una perfecta justícia. El càstig està reservar al poder de Déu sols en el més enllà i la societat ideal es fa realitat només en el més enllà. Riquesa i pobresa no poden ser vistes respectivament com a signe de benedicció o de maledicció divines. L'aprovació divina a la conducta del pobre Llätzer no es revela més que en el moment de la mort. Seria

doncs un error voler cercar la retribució per a la conducta moral en la situació terrena. L'abundància de béns materials no és la recompensa per a una conducta que agrada a Déu, i la misèria no significa en absolut un càstig, ni un signe d'una menor benevolència divina. L'autèntica retribució és en el més enllà.

La paràbola del jull (cf. Mt. 13,24-30) explica perquè el mal no és castigat ni eliminat en el regne terrestre per Déu. "Un enemic ha fet això". Jesús denuncia una presència del mal, l'acció astuta, tenebrosa, d'un adversari que ha vingut a sembrar el jull en mig del gra. La presència del mal no és explicada amb males disposicions humanes, sinó amb una acció superior, la d'un enemic que vol estorbar el bon creixement del regne. El principal responsable del jull és Satanàs. Voler suprimir tot mal seria comprometre el creixement del bé. En el més enllà serà la separació del bon gra i del jull. Déu deixa créixer junts el gra i el jull; el desenvolupament del mal proporciona l'ocasió d'un creixement més accentuat del bé. Es permet a Satanàs exercitar la seva danyosa acció, però la victòria de la gràcia serà encara més profunda. La història de l'església ensenya que el desenvolupament de la doctrina revelada s'ha aprofitat de les heretgies, que les persecucions no han impedit el creixement de l'Església. Certes culpes poden ser origen d'una bona conversió. Més que aniquilar el mal, Déu se'n serveix per desenvolupar més la seva gràcia redemptora.

En aquesta perspectiva, el sofriment no pot ser considerat un càstig que oprimeix el pecador. La voluntat divina reserva la sanció en el més enllà. Jesús, en la seva existència entre els homes, rebutja condemnar i castigar. La seva missió terrena és mis-

sió de Salvador (cf. Jn. 3,17). Lluny de condemnar els pecadors, busca salvar-los. Ell “ha vingut a buscar i salvar allò que estava perdut” (cf. Lc 19,10). Quan Jesús xoca amb l’hostilitat i la incredulitat, formula retrets, però no castiga. Anuncia el rigor pel dia del judici, és a dir, en el més enllà (cf. Lc 10, 13-15). Sobre la creu, implora heròicament el perdó per als responsables del drama (cf. Lc. 23, 34). Aquest comportament confirma el principi segons el qual la retribució pertany al més enllà, i això exclou tot càstig infligit en la vida terrena. Rebutjant condemnar i castigar, Jesús revela, amb la seva conducta, la veritat que ensenya.

Sant Lluç ens refereix la reacció de Jesús a la notícia d’una massacre: “Us pensau que aquells galileus van morir així perquè eren més pecadors que tots els altres galileus? Us asseguro que no: si no us convertiu, tots acabareu igual. I aquelles devuit persones que van morir a Siloe quan la torre els va caure al damunt, us pensau que eren més culpables que tots els altres habitants de Jerusalem? Us asseguro que no: si no us convertiu, tots acabareu de la mateixa manera” (Lc. 13, 2-5). Ell reacciona contra els textos de l’Antic Testament que atribueixen al pecat les desgràcies dels pobles o dels individus. La mort d’aquells homes no és un càstig diví. És una falta de caritat considerar culpable aquell sobre el qui cau la desgràcia. En cap dels dos casos es pot atribuir la desgràcia a la culpa d’aquell que la sofreix. Jesús rebutja la idea del sofriment-càstig. I mostra la necessitat de la conversió per evitar la pèrdua definitiva, que és la del més enllà. No es tracta doncs de témer els càstigs terrestres, sinó de la pèrdua del destí etern (cf. Mt. 10,28)

Jesús ha anunciat als seus deixebles que el seu destí haurà de comportar el sofriment. Anunciant la

seva Passió molt abans que tingués lloc, volia associar els deixebles a la seva prova; fer-los comprendre que el seu destí era condividí amb Ell al seu destí dolorós. Les prediccions no són simplement una advertència, sinó que tendeixen a fer entrar els deixebles en el misteri redemptor. Jesús afirma l'absoluta necessitat d'aquesta via dolorosa. No atribueix en primer lloc la seva passió a l'hostilitat dels seus perseguidors ni a un concurs de circumstàncies. Ell reconeix la decisió sobirana del Pare, pertany a un pla diví: "És necessari que el Fill de l'home sofreixi molt, que sigui rebutjat pels notables, pels grans sacerdots i pels escribes, que sigui mort i, després de tres dies ha de ressuscitar" (Mc. 8,31)

La necessitat no significa fatalitat, sinó que deriva de la voluntat de Déu, que Jesús capta com a voluntat del Pare. No nega la responsabilitat humana en el drama. No obstant això aquesta responsabilitat no és decisiva. Això significa que cap raó humana, cap fet històric, cap element d'experiència podria explicar suficientment el paper del sofriment en l'existència humana. La prova és un camí elegit pel Pare; el seu origen es troba en el misteri de Déu. Jesús subratlla la necessitat de la prova. I anuncia les persecucions que acompanyaran la proclamació de l'evangelí (Mc. 13,9-10). El sofriment, doncs, no és mai una simple casualitat o incident: pertany a un projecte diví que vol assegurar, amb les proves, el naixement d'una nova humanitat.

Jesús indica que el destí dolorós és propi dels qui s'adhereixen a ell. La via de la creu és molt diferent de la que espontàniament ve escollida pel món. Lluny de prometre una vida còmoda o més fàcil, no dubta a informar als qui l'han seguit, sobre les proves amb què seran provats. I vol dissipar les il·lusions lligades a l'esperança judaica del triomf

messiànic i la fi de totes les desgràcies. Ell subratlla el lloc que correspon a la prova segons el pla diví.

En el discurs escatològic Jesús havia utilitzat la imatge dels dolors del part: l'inici d'aquests dolors havia de verificar-se en la Passió. Quan Jesús reprèn la imatge d'un dolor violent, vol parlar del naixement de la era messiànica. La dona sofreix "perquè ha arribat la seva hora". Per damunt de les circumstàncies històriques, hi ha la sobirania del Pare. L'hora del dolor és més particularment l'hora de Déu.

Jesús ja havia subratllat la fecunditat de la prova de la passió amb una altra imatge, la del gra de blat: "Ha arribat l'hora que el Fill de l'home serà glorificat. Us ho ben asseguro: si el gra de blat, quan cau a la terra, no mor, queda ell tot sol, però si mor, dóna molt de fruit" (Jn. 12, 22-24). El sofriment és considerat l'origen d'una nova humanitat. El sofriment no és el terme final, és transició a una felicitat més durable. Jesús confereix un nou sentit a aquests dolors: Ja no designen més un càstig, sinó l'obra redemptora d'un innocent que sofreix pels culpables. Els sofriments dels deixebles seran una participació en l'obra de redempció.

L'obra redemptora

Jesús modifica profundament l'explicació del sofriment. Aquesta modificació es basa essencialment en el pla diví de redempció. Jesús dóna nova llum al sentit de la prova. La idea del sofriment com a càstig falseja l'autèntic rostre del Pare, apareixent preocupat en primer lloc per castigar. El drama de la creu és el drama del sofriment d'aquell que, per excel·lència, era innocent i no podia merèixer cap càstig.

Per comprendre el valor del sofriment, és necessari remuntar-se a l'origen del pla redemptor i

copsar la veritable intenció del Pare. És important discernir la relació existent, en el disseny misteriós de Déu, entre el pecat i el sofriment redemptor. Hi ha un vincle, però el sofriment no és càstig del pecat. Quina va ser la reacció del Pare al pecat de la humanitat? En la revelació completa que succeeix a la revelació incompleta de l'Antic Testament, apareix el significat que, des del principi, el Pare ha volgut donar al sofriment. En el relat de la caiguda, el càstig infligit a Eva i a Adam havia estat precedit de l'anunci de la salvació que s'havia de realitzar gràcies a l'aliança establerta amb la dona, i a la lluita victoriosa del descendent de la dona sobre la serp (cf. Gn. 3,15). L'enemistat proclamada entre la dona i la serp no està limitada a una situació determinada, sinó que forma un estat permanent. Aquest anunci inicial significa que la primera reacció de Déu a l'ofensa no consisteix a castigar, sinó a salvar. En la promesa de la salvació està inclòs implícitament el canvi de sentit del sofriment.

La victòria del fill de la dona es produeix sols mitjançant un combat, per tant suposa un cert caràcter penós. Es poden intuir les lluites que Jesús haurà de sostenir contra Satanàs. La victòria serà obtinguda sols amb el sofriment. Però, en la persona del Salvador, el sofriment assumeix un sentit divers. A l'Antic Testament el pecat mereix com a càstig el sofriment i la mort. Però és només una veritat parcial dins el conjunt de l'obra de salvació. El Pare, anunciant la lluita victoriosa del Salvador sobre la serp, decideix transferir sobre el propi Fill el sofriment i la mort merescudes pel pecat. Per això el sofriment, que hauria hagut de ser el càstig del pecat, canvia de sentit i es converteix en la via de l'obra redemptora. El Pare generosament respon a l'home que l'ha ofès, no amb la còlera sinó amb l'amor, donant un Salvador.

El Pare ho ha donat tot oferint el seu Fill en sacrifici. El Pare immola el seu afecte patern. En el seu cor de Pare, el sofriment ha assumit el seu autèntic significat: el de l'amor que se sacrifica per la redempció de la humanitat pecadora. Aquesta és la profunditat del misteri del sofriment: Arribant a ser sofriment de Déu, el sofriment degut al pecat ha trobat el seu valor més alt. El Pare ha fet seu el sofriment en el do del seu Fill crucificat. El Pare ofereix en la immolació de la creu el que té de més estimat, el seu propi Fill. És la culminació d'un amor que se sacrifica, es revela el sacrifici del cor del Pare.

La reacció de Déu a l'ofensa del pecat no és d'orgull ultratjat o majestat insultada, com a vegades s'ha representat. Aquestes representacions són imperfectes. El Pare és ofès sols en el seu amor. El pecat ha estat pel Pare ocasió d'una reacció de pur amor i de pur do de sí mateix. Així, com a model, el sofriment humà ha d'assumir tota la seva inspiració en el amor i el do.

En la nostra experiència humana el sofriment obstaculitza la felicitat. Però en Déu coexisteixen una felicitat infinita i un real sofriment. El Pare sofreix en el seu amor per nosaltres. Aquesta coexistència en Déu de la perfecció infinita i del sofriment de l'amor, confirma que no es pot considerar el sofriment com un mal. Lluny de ser sols negatiu, el sofriment assumeix un valor positiu molt alt. El compromís en el sacrifici apareix com la culminació de l'amor que Déu ens té. El sofriment posseeix una noblesa suprema en tant que està lligat a aquest amor. L'amor sofrent del Pare és un model per a tot model humà.

I per què el Pare ha elegit la via del sofriment? No hi havia cap necessitat de prendre aquesta via. El Pare hauria pogut instituir un altre pla de salvació,

concedir el perdó sense preveure un sacrifici redemptor. Si ha elegit la via del sacrifici és perquè ha volgut respectar les conseqüències de l'acte del pecat. Però, en lloc de minimitzar aquesta ofensa, la revelació de l'Antic Testament tendeix a evidenciar la seva gravetat. El Pare ha volgut respectar la decisió del pecat amb les conseqüències de sofriment i de mort que en deriven. Però el Pare transforma aquestes conseqüències fent-les recaure sobre el seu Fill. Així s'uneixen amor salvífic i el respecte de la voluntat humana.

Jesús, mitjançant els seus dolors i la seva mort, arribarà fins el vèrtex de l'amor. El sofriment li permetrà estimar de la manera més perfecta. El sofriment és la via en què l'amor diví pot desenvolupar-se més intensament. I és també la via en què l'amor humà de Crist pot aconseguir la seva més total expressió: "Ningú no té un amor més gran que el qui dóna la vida pels seus amics" (Jn. 15,13). I pels homes que són associats a la Passió redemptora de Crist, el sofriment permet l'amor dilatar-se plenament. Sense el sofriment no existirien molts actes de generositat i d'heroisme. Mitjançant el sofriment el Pare vol elevar tota la humanitat a un més alt grau d'amor. Sant Pau subratllava, a propòsit de la creu de Crist: "Allò que sembla absurd en l'obra de Déu és més savi que la saviesa dels homes" (1Cor. 1,25). En efecte, el Pare es revela com el més savi: el sofriment és la via del més gran amor, amor de Déu pels homes, amor dels homes cap a Déu i amor dels homes entre ells.

Entre les obres complides per Jesús, el sacrifici redemptor ocupa un lloc de primària importància. Totes les obres han de ser considerades com el desenvolupament d'una sola obra, a on la Passió consti-

tueix el vèrtex. En la decisió presa del Pare d'enviar el seu Fill al sacrifici, hi ha un compromís total. El Pare ha assumit el sacrifici i el dona al seu Fill (cf. Jn. 5,19-20). El Pare li ensenya a comprometre's en la via del sacrifici, en el do de la pròpia vida (cf. Jn. 10,11.15). Jesús, també en el sacrifici, pren com model el Pare. El Pare se sacrifica oferint el seu Fill a la mort. I és aquest suprem sacrifici el que Jesús té present (cf. Jn. 15,9). La gran prova d'amor del Pare ha estat la mort del seu Fill per als pecadors (cf. Rm. 5,8). I Jesús presenta com exemple als seus deixebles l'amor misericordiós del Pare (cf. Mt. 5,45; Lc. 6,36).

No es poden atribuir al Pare sentiments oposats als del Fill crucificat, com han fet teòlegs i predicadors representant la còlera de Déu Pare que s'abatia sobre aquell que portava el pes dels pecats de la humanitat. Luter i Calví han descrit la còlera o la venjança de Déu sobre Crist. Però lluny d'estar un enfront de l'altre com dos antagonistes, el Pare i el Fill comparteixen les mateixes disposicions fonamentals. És l'autèntic rostre sofrent del Pare que Jesús ha manifestat en el seu rostre de crucificat. El Pare i el Fill estan units en el dolor. I també l'Esperit Sant està implicat en aquest comú sofriment de l'amor.

La compassió del Pare respecte del Fill crucificat, comporta la seva compassió per tots els sofriments humans. L'amor que el Pare té al seu Fill encarnat es prolonga en l'amor que dedica a tots aquells que ha predestinat a ser els seus fills (cf. Ef. 1,5-6). Segons el pla diví tots els sofriments humans assumeixen el seu sentit en la unió al sacrifici redemptor de Crist. Les paraules de Jesús, que declarava no estar sol perquè el Pare era amb ell (cf. Jn. 16,32), troben una aplicació en tota existència humana.

Massa sovint Déu ha estat acusat de duresa o de crueltat per aquells que no havien comprès la misericòrdia del Pare. El Pare mai ens abandona, està sempre proper en totes les circumstàncies. El Pare compassiu ens revela l'autèntic rostre de Déu. Maritain ha enunciat la idea d'un Déu insensible com a font de la "rebel·lió contra Déu d'una gran massa de no cristians". "Si les persones sabessin que Déu sofreix amb nosaltres, i molt més que nosaltres per tot el mal que devasta la terra, sens dubte moltes coses canviarien i moltes ànimes serien alliberades".

Sols aquest rostre pot atreure els homes, no seria suficient un rostre majestuós, ple d'omnipotència, per guanyar el cor humà. El Pare es commou per totes les nostres dificultats i afliccions. Tot sofriment humà es converteix, per la compassió del Pare, en sofriment misteriós de Déu.

El paper del sacrifici

L'hora de la Passió és, doncs, aquella en què Crist pot complir la seva missió. No pot ser un incident del trajecte, sinó que constitueix el moment per excel·lència de la vida terrena de Jesús. L'obra de salvació s'ha de complir essencialment mitjançant el sofriment: "El Fill de l'home no ha vingut per ser servit, sinó per servir i donar la pròpia vida en rescat per molts". (Mc. 10,45; Mt. 20,28). Aquesta finalitat de servei explica l'orientació cap el sacrifici. El cim del servei és el do de la vida per l'alliberament dels homes. El sacrifici, doncs, apareix com el resultat de tot el comportament del Fill de l'Home.

En Ell, és Déu que pren el camí del sofriment. I com a home permet al Fill de Déu assumir personalment el sofriment humà i d'oferir-se en sacrifici. Jesús porta el pes dels sofriments dels homes. Ell es

presenta com un model pels seus deixebles (cf. Mt. 20,20s). Insisteix sobre tot en l'esperit de servei. I el servei es manifesta plenament amb el sacrifici. Per això demana a Jaume i Joan si estan disposats a beure del calze, és a dir, a participar en la seva Passió (cf. Mc. 10,38). Els deixebles són implicats en el destí del seu Mestre.

Estaríem inclinats a concebre diversament la missió de Crist. Hauríem pensat que l'essencial d'aquesta missió hauria consistit en la predicació a les masses, la formació dels deixebles, instituir l'Església, o el seu amor per la humanitat. No obstant això és amb l'oferta suprema de la seva "vida en rescat per a molts", que allibera la humanitat del pecat. És "amb la seva sang", que ell ens ha rescatat. És això un misteri que supera les visions humanes. Per Jesús el sacrifici té un valor decisiu en la seva missió. Sant Pau recorda als Corintis "de no conèixer res més que Jesucrist, i encara crucificat" (1Cor. 2,2). Aquest Crist crucificat és escàndol per als jueus i folia per als pagans, però en realitat és "força de Déu i saviesa de Déu" (1 Cor. 1,21-24).

Encara avui el sofriment conserva un aspecte d'escàndol i de folia; semblaria un obstacle a l'obra de Crist, però en realitat la veritable saviesa es troba en la creu de Crist (cf. 1Cor. 1,17.25). Déu ha triat el sofriment com a mitjà per l'obra de salvació. I no es pot presentar l'obra de salvació com a complida malgrat el sofriment, ha estat amb ell (cf. Is. 52,13; 53,12). El do de si mateix és el mitjà per obtenir l'alliberament de la humanitat. És gràcies a aquesta ofrena que Jesús salva els homes. Només morint el gra de blat caigut a terra, permet a una nova vida desenvolupar-se i donar "molt de fruit" (Jn. 12,24). Així, no solament la vida sorgeix de l'amor sinó també l'abundància de fruits, resulta del sacrifici. No és el

simple fet del sofriment i de la mort que podria suscitar aquesta fecunditat. El dolor posseeix un valor en la mesura en què permet el desenvolupament suprem de l'amor. No hi ha amor més gran que el de donar la vida (cf. Jn. 15,13; 10,11).

L'amor sofrent és fecund. En el culte judaïc, el sacrifici expiatori era particularment destinat a obtenir la remissió dels pecats. El sacrifici de Crist és un sacrifici expiatori únic. El Fill s'ofereix al Pare per obtenir la purificació de la humanitat. Aquesta oferta és l'expressió de l'amor filial més perfecte i de l'obediència més heroica. Amor i obediència coincideixen amb una actitud d'abandó en les mans del Pare. Ell està enterament disponible a l'acció del Pare, (cf. Hb. 5,8; Fp. 2,8). El sacrifici està animat de l'amor dels homes per salvar. Aquest amor, obtenint a través de la mort una nova vida, pot comunicar-la a la humanitat i transformar la condició humana.

El paper del sofriment és, doncs, d'afavorir les disposicions d'obediència al Pare i d'amor pels homes, de donar a aquestes disposicions la seva expressió més completa. Així el sofriment és mitjà o via de compliment de l'obra de salvació. Jesús al fer-se batejar per Joan Baptista es posa en la posició del servent sofrent que, en la seva innocència, es carrega dels pecats del poble. Ell, doncs, ha considerat sempre el sofriment com un mitjà de la seva obra salvífica. El foc que Ell ha vingut a encendre en la terra és el de l'amor, però per difondre's té necessitat del sacrifici. Del "baptisme" de la creu resultarà la purificació de la humanitat.

El servent sofrent "s'ha carregat dels nostres sofriments i suportat els nostres dolors" (Is. 53,4). El servent "travessat a causa de les nostres infidelitats" ha pres el nostre lloc en el sofriment, i és així que

aquest ha pres un nou significat. Jesús ens dona la definició del seu sacrifici: “donar la vida en rescate per a molts”. Presentar-se en rescate per obtenir l’alliberament d’un presoner, significa prendre el seu lloc. El Fill de l’home ha vingut a prendre el lloc de la humanitat davant el Pare, oferint-se en sacrifici per obtenir el perdó universal.

No es tracta sols d’una solidaritat amb la humanitat. El Salvador no s’ha limitat a sofrir amb nosaltres; ha sofert en lloc nostre. Ha pres sobre si mateix el pes de les conseqüències de les nostres culpes, i així ha canviat el sentit del sofriment. Pel fet que era innocent i que era Déu, el sofriment ha rebut, en ell, un valor diferent. És en tant que Fill innocent que ha carregat els pecats de la humanitat i ha sofert per la salvació de tots els homes.

Qui sostingui que la justícia divina exigia el càstig del pecat, fent-la recaure sobre Jesús, oblida que la justícia castiga sols el culpable. Pel fet que Crist era innocent, el sofriment no podia tenir en ell el caràcter de càstig. I la substitució no significa que assumint el sofriment merescut pels pecats de la humanitat, Crist hauria dispensat els homes de patir el sofriment. Lluny d’això, els convida a una cooperació amb ell en el sacrifici redemptor. Els convida a imitar la seva actitud de servei i a beure, com ell, el calze de la Passió. Sofrint i morint en la creu, no exclou doncs els seus deixebles del sofriment i de la mort. Però fa que aquest sofriment i aquesta mort, no siguin més per a ells, un càstig. El nou significat és el de la participació en la seva obra redemptora.

L’actitud cristiana davant el sofriment

Els sentiments de rebel·lió que davant les proves els cristians a vegades experimenten, provenen

d'aquesta font: consideren les proves com un càstig i consideren no merèixer-ho. És necessari entrar en la visió pròpiament cristiana del pla de salvació. En tant que la rebel·lió dels que no creuen en Déu, es pot comprendre, ja que el sofriment els posa un problema insoluble. En la seva rebel·lió voldrien un món divers, però se senten impotents en forjar-lo. L'home està agafat en el problema del sofriment sense poder descobrir una resposta satisfactòria. Una tal resposta és oferta sols en la perspectiva cristiana. Aquesta perspectiva no suprimeix el misteri, però mostra perquè el sofriment no és ni absurd ni injust.

Sols la concepció del sofriment com a participació en l'obra redemptora de Crist respon als problemes que el sofriment posa. Mostra que el sofriment té un sentit, un valor. No es tracta ni de còlera, ni de venjança i ni tan sols de justícia divina, sinó de l'amor per al qual la humanitat està implicada en la cooperació a l'obra de la salvació. Per això el sofriment contribueix a la fecunditat de l'existència. El que sofreix és conscient de participar en la missió redemptora de Crist.

Hem de dirigir la nostra mirada cap a Crist, ja que ell mateix s'ha compromès en les proves de l'existència humana. Ell manifesta la seva voluntat d'alliberar tots els sofriments que troba en el camí. Tots els malalts que imploraven la pietat de Jesús, eren alliberats del mal (cf. Mt. 8,16; 9,35). En això hi ha l'anunci d'una nova creació, més perfecta que la primera. Jesús obrava aquests miracles com a signes de la curació espiritual (cf. Mc. 2,10). Amb les curacions, Jesús ha volgut revelar el seu amor pels que sofreixen.

Ell porta sobre la terra l'amor il·limitat de Déu i vol que aquest amor es reflecteixi en els seus deixes-

bles: aquest serà el signe pel qual seran reconeguts. El “seu” manament és: “Estimau-vos els uns als altres com jo us he estimat” (Jn. 13,34; 15,12). Per als cristians, l’actitud caritativa cap a tots els homes, i més particularment cap aquells que sofreixen, és doncs el distintiu de l’autenticitat del seu comportament.

Ell anuncia la pròpia presència en tots els que sofreixen: “Tenia fam... tenia set” (Mt. 25,35-36). Cap altre text evangèlic mostra tan vivament la compassió de Crist per la humanitat sofrent de tots els temps. No hi ha cap sofriment humà que no sigui fet propi per Crist.: “Tot allò que fèieu a un d’aquests germans meus més petits, a mi m’ho fèieu” (Mt. 25,40).

No es tracta d’obrar com si estiguéssim davant d’ell en els qui sofreixen; ell afirma que està realment present. Aquesta presència és deguda al misteri de l’Encarnació. És una presència invisible que cal descobrir. Hi ha un aspecte místic del sofriment, en el sentit que el sofriment humà no és solament un efecte de les lleis de la naturalesa, sinó un misteri. És el misteri de la redempció. Tot sofriment humà és la creu de Crist, que s’inserta en un destí. En tot rostre dolorit és transparenta el rostre del crucificat. En el que sofreix està Crist en persona que sofreix amb ell. Mitjançant aquesta presència Jesús dona una nova dimensió, molt més alta, a tots els problemes socials de la humanitat. Davant els problemes de la fam, de la indigència, de l’emigració, els refugiats, la malaltia, la delinqüència, les presons, fa comprendre que en tots aquests problemes ell està compromès personalment. Déu està compromès en el sofriment humà.

Sols el que sofreix pot saber quina cosa és el sofriment. És el sofriment un esdeveniment molt per-

sonal. I és necessari respectar el que hi ha d'únic en tota prova. Es tracta de reconèixer en la prova un misteri. La prova és la visita divina i, més precisament, la presència de Crist crucificat. Tota explicació purament humana seria doncs insuficient. Quan Déu intervén en una vida, ho fa sempre en una manera sorprenent, desconcertant.

El cristià ha d'estar animat per l'esperança, sabent que el sofriment no constitueix mai el terme del camí. El destí humà es perfecciona i assoleix el seu fi en l'amor, i el sofriment permet a l'amor desenvolupar-se al màxim. L'espiritualitat cristiana és la d'un amor que, a través del dolor, desemboca en una alegria superior. El gran esdeveniment de la salvació és el de la resurrecció de Crist, que completa el sacrifici i dona el seu sentit a la mort. Tota la vida cristiana és una participació en la vida de Crist ressuscitat. Així doncs, l'alegria és la disposició més fonamental del cristià; aquesta no pot desaparèixer pel sofriment, sinó que es profunditza en el sacrifici.

Poble estimat de Felanitx, la humanitat ha entrat en el nou mil·lenni en un clima d'inseguretat. Després dels atacs de les torres bessones de Nueva York, el terrorisme s'ha fet el distintiu d'una nova època marcada pel perill d'una confrontació bèl·lica amb motiu de voler assegurar-se les nacions el no perdre la supremacia en el món. És una etapa trista, que esperam que pugui desembocar en un acord, per la força de la raó, no de les armes. Mort i vida, aquest és el misteri pasqual que ha de travessar la humanitat i també tots nosaltres.

Poble estimat de Felanitx, entrem a celebrar amb fe el misteri central, nuclear del nostre cristianisme! El misteri de la Creu ha marcat la fe i la vida de molts de felanitxers. Heus aquí la creu del Picot

que s'alça majestuós beneint la vila, i el Calvari ens recorda que la mort forma part de la vida i condueix a la Vida. Al peu de la Creu hi havia la seva mare Maria, com avui està contemplant els seus fills des del puig venerable de Sant Salvador, tan estimat per tots els felanitxers.

Recordem avui també tots els nostres avant-passats, que ara descansen esperant la resurrecció dels morts. Que els felanitxers d'avui sàpiguem reemprendre aquest legat d'una fe religiosa profunda. Fins i tot en l'escut de la ciutat sobresurt la Sagrada Eucaristia. És la fe felanitxera una fe arrelada en la seva història i viscuda pels seus habitants. De Felanitx han sortit els membres de quatre congregacions religioses, que encara avui són la prova d'aquesta fe. Que sapiguem ser hereus fidels dels nostres avanpassats, cultivant aquesta fe i el nostre amor a Jesús Eucaristia i a la Mare de Déu de Sant Salvador. Que ells ens beneixin i mirin en bondat. Aquesta és la nostra esperança.

Felanitx 11 d'abril 2003
P. Ambròs Cots Dorca, CR

